OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Lainsäädäntöneuvos Jussi Päivärinne
Erityisasiantuntija Mirja Kapraali

Muistio

26.4.2021

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saatavien perinnästä annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta, saatavien perinnästä annetun lain 7 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja luottotietolain 24 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

1 Esityksen tavoite

Esityksen tavoitteena on nyt voimassa olevan väliaikaisen lain sisältöä vastaavalla sääntelyllä estää se, että koronavirustilanteen vuoksi maksuvaikeuksiin joutuneiden yritysten taloudellinen ahdinko syvenee korkeiden perintäkulujen vuoksi. Tavoitteena on lisäksi trattaa koskevilla säännöksillä helpottaa maksuvaikeuksiin ajautuneiden yritysten asemaa.

2 Esityksen valmistelu

Esitysluonnos on valmisteltu oikeusministeriön 10.2.2021 asettamassa työryhmässä, jossa olivat oikeusministeriön lisäksi edustettuina Elinkeinoelämän keskusliitto ry, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Suomen Perimistoimistojen liitto ry, Suomen Yrittäjät ry sekä työ- ja elinkeinoministeriö.

Esityksen kiireellisyyden vuoksi kuulemista säädösvalmistelussa koskevista ohjeista on poikettu siten, että esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella tavanomaista lyhyemmän ajan 16.3.–6.4.2021. Oikeusministeriö pyysi hallituksen esitysluonnoksesta lausuntoa lausuntopalvelu.fi-sivuston kautta 18 viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausunnon antoi 12 tahoa.

3 Esityksen pääasiallinen sisältö

Perintäkulusääntely

Pysyvä laki sisältää yksityiskohtaista sääntelyä perintäkuluista vain kuluttajasaatavien osalta. Lakia muutettiin koronavirusepidemian johdosta väliaikaisesti (1.1.–30.6.2021) siten, että säädettiin perintäkulujen enimmäismääristä muiden kuin kuluttajasaatavien osalta asettamalle perintäkuluille, kulukorvaukseen oikeuttaville perintätoimille ja perinnän kokonaiskuluille enimmäismäärät. Väliaikaisella lailla lisättiin perintälakiin myös säännökset perintätoimien aikarajoista muiden kuin kuluttajasaatavien perinnässä.

Nyt käsillä olevassa esityksessä ehdotetaan, että aiempaa väliaikaista lakia vastaavaa sääntelyä muiden kuin kuluttajasaatavia koskevien perintäkulujen osalta jatketaan. Uudessa väliaikaisessa laissa olisi voimassa olevan väliaikaisen lain tavoin säännökset esimerkiksi siitä, että velalliselta saisi seuraavien perintätoimien osalta vaatia perintäkuluina enintään seuraavat määrät:

- maksumuistutuksesta 10 euroa (kuluttajasaatavissa 5 euroa)
- maksuvaatimuksesta 50 euroa / 80 euroa saatavan pääomasta riippuen (kuluttajasaatavissa 14/24/50 euroa)
- maksusuunnitelman laatimisesta 30 euroa / 60 euroa saatavan pääomasta riippuen (kuluttajasaatavissa 20/30/50 euroa)
- tratan käyttämisestä 100 euroa (tratan käyttäminen ei sallittua kuluttajasaatavien perimiseksi)
- konkurssiuhkaisesta maksukehotuksesta 100 euroa sekä lisäksi kehotuksen tiedoksiantamisesta aiheutuvat kulut (ei kuluttajasaatavien perinnässä)
- perintäkulujen kokonaismääränä 230 / 480 euroa saatavan pääomasta riippuen (kuluttajasaatavissa 60/120/210 euroa).

Perintäkulusääntely vastaisi sisällöltään, yksittäistä muutosta lukuun ottamatta, voimassa olevaa väliaikaista lakia. Velallisen kokonaiskuluvastuuta ehdotetaan korotettavaksi saatavissa, joiden pääoma on yli 500 euroa. Kokonaiskuluvastuun enimmäismäärän ehdotetaan näissä tilanteissa olevan 480 euroa, kun se voimassa olevan väliaikaisen lain mukaan on 410 euroa. Voimassa olevassa väliaikaisessa laissa on enimmäiskuluja laskettaessa otettu huomioon vain yksi maksusuunnitelma, kun se olisi tullut laskea kahden maksusuunnitelman pohjalta. Käytännössä muutoksella ei ole suurta merkitystä, koska saatavan perimiseksi vain harvoin käytetään kaikkia lain sallimia perintätoimia.

Tratan käytön rajoittaminen

Pysyvän lain mukaan kuluttajasaatavan perimiseksi ei saa käyttää julkisuusuhkaista maksukehotusta eli trattaa. Voimassa olevan väliaikaisen lain tavoin nyt ehdotetaan, että muiden kuin kuluttajasaatavien osalta tratan käyttö perintäkeinona olisi kiellettyä, jos velallinen on yksityishenkilö, yksityinen elinkeinonharjoittaja (myös ammatin taikka maatilatalouden tai kalastuksen harjoittaja), avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö.

Tratta olisi toisaalta mahdollista lähettää velallisena olevalle osakeyhtiölle. Sitä ei kuitenkaan saisi julkaista tai ilmoittaa merkittäväksi luottotietorekisteriin, jos velallisena olevan osakeyhtiön liikevaihto alittaa 100 000 euroa tai jos velallisena on hiljattain toimintansa aloittanut osakeyhtiö.

Tratan protestointiajan pidentäminen

Voimassa olevaan väliaikaiseen lakiin nähden uutena sääntelynä ehdotetaan tratan protestointiajan pidentämistä. Tratan käyttöä koskevien rajoitusten päätyttyä tratan protestointiaikaa ehdotetaan pidennettäväksi väliaikaisesti 10 päivästä 21 päivään.

Tratan protestointiajan pidentämisellä pyritään osaltaan auttamaan maksuvaikeuksissa olevia yrityksiä antamalla niille pidempi aika taloudellisen tilanteensa selvittämiseksi ennen tratan mahdollista julkaisua tai ilmoittamista merkittäväksi luottotietorekisteriin eli ennen kuin yritykselle tulee maksuhäiriömerkintä. Protestointiajan pidentämisellä on toisaalta tarkoitus mahdollistaa se, että tratan käyttörajoituksista voidaan luopua.

Valmistelun aikana harkittavana oli protestointiajan pidentäminen 14 tai jopa 30 päivään. Punnittaessa protestointiajan pidentämistä 14 ja 21 päivän välillä on huomiota kiinnitetty erityisesti siihen, että 14 päivään pi-

dentäminen on perusteltua jo yksinomaan postinkulkuun liittyvien syiden vuoksi. Protestointiajan pidentämistä vain neljällä päivällä ei pidetty vallitsevissa olosuhteissa riittävän tehokkaana keinona tukea yritysten mahdollisuutta järjestellä taloudellisia asioitaan maksuhäiriömerkinnän välttämiseksi.

Protestointiajan pidentämistä 30 päivään pidettiin taas ongelmallisena, koska riski velallisen mahdollisesta lisävelkaantumisesta kasvaisi liikaa ja koska liian pitkä protestointiaika heikentäisi tratan käyttöä ja uskottavuutta tehokkaana perintäkeinona.

4 Esityksen vaikutukset

Ehdotetut perintäkuluja koskevat säännökset turvaavat pysyvää lakia tehokkaammin sen, että perintäkuluja ei voi kerryttää itsetarkoituksellisesti ja että niiden määrä ei muodostu kohtuuttoman suureksi suhteessa saatavan pääomaan. Perintäkulut ovat väliaikaisessa laissa sellaisella tasolla, etteivät ne kuitenkaan kannusta maksulaiminlyöntien jatkamiseen. Ehdotuksilla ei siten arvioida olevan kielteistä vaikutusta velallisten maksumoraaliin.

Trattaperinnän rajoituksilla voidaan yhä arvioida olevan myönteinen vaikutus niiden piiriin tulevien yritysten ja henkilöiden selviytymiseen taloudellisesti haastavasta ja poikkeuksellisesta tilanteesta. Tratan käytön rajoittamisella tulee olemaan vaikutuksia niihin perintäyhtiöihin ja velkojiin, jotka perivät saatavia sääntelyn piiriin tulevilta yrityksiltä ja henkilöiltä. Luottotietojen tietosisältö on tratan käytön rajoitusten vuoksi suppeampi kuin muutoin, mikä voi joissakin tapauksissa osaltaan vaikeuttaa yrityksen luottoriskin arviointia.

Koska ehdotettu perintäkulusääntely ja trattaperinnän rajoituksia koskeva sääntely on sisällöltään väliaikaista lakia vastaava, sääntelyn jatkumisen ei arvioida aiheuttavan yhtä merkittäviä kustannuksia kuin nykyisen väliaikaisen lain voimaantulo.

Protestointiajan pidentämisellä on vaikutuksia kaikkiin velkoja- ja velallistahoihin. Velkojatahona saattaa suuryrityksen asemesta olla pk-yritys ja velallisena puolestaan suuryritys. Maksukykyisten velallisyritysten ei arvioida venyttävän velanmaksuaan velkojille pidennetyn protestointiajan johdosta. Ehdotetun protestointiajan pidentämisen ei myöskään arvioida johtavan siihen, että velkojat siirtäisivät perittävän saatavan aiempaa nopeammin oikeudelliseen perintään.

5 Voimaantulo

Nyt voimassa olevan väliaikaisen lain voimassaolo päättyy 30.6.2021. Jotta sääntely jatkuisi katkeamatta, ehdotetaan, että voimassa olevaa väliaikaista lakia vastaava 1. lakiehdotus tulee voimaan 1.7.2021 ja on voimassa 30.4.2022 asti. Lakiehdotukseen sisältyvät trattaa koskevien säännösten ehdotetaan olevan voimassa vain 30.9.2021 asti.

Perintäkulusääntelyn voimassaoloajan pituutta harkittaessa on koronavirusepidemian vaikutusten ohella otettu huomioon, että muiden kuin kuluttajasaatavien perintäkuluja koskevien väliaikaisten säännösten voimassaolon tulisi jatkua katkeamatta siihen asti, kun hallitusohjelman mukaisesti valmisteltavat pysyvät muutokset tulevat voimaan.

Trattarajoitusten ehdotetaan olevan voimassa lyhyemmän aikaa kuin perintäkuluja koskevien säännösten, koska mitä pidempään rajoitukset ovat voimassa, sitä enemmän niillä on kielteisiä vaikutuksia luottoriskin arviointiin. Lisäksi voimassaoloajan arviointiin on vaikuttanut se, että tratan käyttöön ei ole tarkoitus valmistella pysyviä rajoituksia ja se, että trattaa ankarampaa perintäkeinoa (konkurssiuhkaisen maksukehotuksen ja konkurssihakemuksen yhdistelmää) on nykyolosuhteissa mahdollista käyttää perintäkeinona.

Lisäksi ehdotetaan, että 2. ja 3. lakiehdotukset (tratan protestointiaika) tulevat voimaan 1.10.2021 ja ovat voimassa 30.4.2022 asti. Edellä todetun mukaisesti säännökset protestointiajan pidentämisestä tulisivat siten voimaan tratan käytön rajoittamista koskevien säännösten voimassaoloajan päätyttyä.

Tratan protestointiaikaa koskevien lakiehdotusten voimassaoloajan pituutta harkittaessa on lisäksi otettu huomioon se, että tratan protestointiaikaa tullaan arvioimaan pysyvien muutosten yhteydessä.